

Telen met toekomst is door PPO en DLV Plant bv ontwikkeld in opdracht van LNV

nieuwsbrief nr. 28

dec. 2009

Inhoud

Akkerbouw & vollegrondsgroente

- Samen aan de slag met duurzame maisteelt levert resultaat op
- Spruitkooltelers bekijken spuittechniek
- Loonwerkers willen verder met BOS-asperge

Bloembollen

- Samenwerking om emissie vanaf het bloembollenerf te voorkomen

Boomkwekerij

- Laanboomkwekers tevreden over driftarme doppen

Fruitteelt

- Rekenmodellen vormen goede ondersteuning voor fruitteler
- Preventieve maatregelen tegen schurft

Glastuinbouw

- Waterschap en telers kijken naar mogelijkheden om spuiwater te beperken

**Telen met toekomst wenst u prettige kerstdagen
en een duurzaam 2010 !**

Akkerbouw & vollegrondsgroente

Samen aan de slag met duurzame maisteelt levert resultaat op

Het lijkt mogelijk om de overschrijdingen van maisherbiciden boven de MTR normen voor oppervlaktewater tot nul te reduceren. Dat blijkt uit bemonsteringen van het oppervlaktewater in de Hooge en Lage Raam in Noord Brabant. Sinds twee jaar werken Waterschap Aa en Maas, LTO Nederland, Cumela, Nefyto en Agrodix samen met Telen met toekomst in een pilot duurzame maisteelt aan het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater. Het Waterschap Aa en Maas meet in haar werkgebied regelmatig overschrijdingen van de Maximum Toelaatbare Risicowaarde (MTR) voor maisherbiciden. Het project heeft als doel het aantal overschrijdingen van de MTR tot nul te reduceren. Om inzicht te krijgen in de relatie tussen het gebruik van maisherbiciden en de waterkwaliteit in het gebied meet het waterschap in de

'haarvaten' van het gebied. In 2008 zijn in de twee pilotgebieden negen overschrijdingen van de MTR gevonden, in 2009 nog slechts vier.

Emissie door drift en een aantal puntemissies lijken goed te controleren. Op dit moment bestaat nog geen helder beeld over de grootte van de emissie door af- en uitspoeling. De metingen van 2009 tonen aan dat we op de goede weg zijn: in 2009 minder overschrijdingen dan in 2008, maar 2009 was een droog jaar en het is nog onduidelijk in hoeverre dit de resultaten beïnvloedt.

Volgend jaar wordt het totale meetprogramma herhaald om de resultaten beter te kunnen ijken. De goede resultaten in het project leidt tot enthousiasme bij alle partijen. De belangrijkste, veelal eenvoudige en kostenneutrale maatregelen die loonwerkers en zelfspuitende maïstelaars kunnen nemen zijn:

- o op maispercelen langs watergangen extra alert zijn op de weersomstandigheden;
- o consequent driftreducerende spuitdoppen gebruiken langs watergangen zodat minder drift optreedt;
- o puntlozingen voorkomen, bijvoorbeeld door reinigen van de spuitmachine op onverhard terrein en overdekt stallen van de spuitmachine.

Het pilotproject wordt voortgezet in 2010. Deelnemende partijen denken na over hoe ze samen met Telen met toekomst de resultaten op een goede manier kunnen verspreiden en de pilot kunnen verbreden naar een landelijke aanpak.

Meer informatie bij Telen met Toekomst: Brigitte Kroonen, brigitte.kroonen@wur.nl of Harm Brinks, h.brinks@dlvplant.nl

Spruitkooltelers bekijken spuittechniek

Mertens BV en de spruitenstudieclub in Zuid Oost-Nederland hebben samen met Telen met toekomst een spuitdemonstratie in spruitkool gehouden op dinsdag 13 oktober bij Ben Geraets in Neer. Het doel van de demonstratie was om te kijken naar de bedekking, verdeling en indringing van gewasbeschermingsmiddelen in het gewas. John van Wijlick van Mertens spreekt van een geslaagde bijeenkomst. "Onze telers willen steeds bewuster met gewasbeschermingsmiddelen omgaan en weten wat zij aan het doen zijn. Vanuit de praktijk kregen wij veel vragen van telers over indringing in het gewas. Spruitkool is een hoog gewas. De demonstratie toont aan dat het voor een optimaal spuitresultaat belangrijk is om goed op de techniek te letten. Dat is ook belangrijk voor het milieu."

Tijdens de demo is op verschillende manieren gespoten en gekeken naar de bedekking en indringing. Standaard spuit spruiteler Geraets met een XR11004 dop met een hoge druk. Deze manier van spuiten gaf het beste resultaat, maar is niet driftarm en mag daarom alleen op percelen die niet langs water grenzen. Binnen 14 meter langs oppervlaktewater is het gebruik van 50% driftarme doppen verplicht volgens het Lozingenbesluit. Techniekspecialist Richard Korver van DLV Plant noemt dan de kamerspleetdoppen Airmix 110003 en 110004 een goed alternatief. De Airmix 110003 valt tot een druk van 4,5 bar in de categorie 50% driftarm en de Airmix 11004 tot een druk van 6 bar. Korver: "Bij deze demo was het spuitresultaat van de driftarme doppen iets minder dan de standaard. De afstelling was echter niet optimaal. Ik verwacht dat door een betere afstelling het spuitresultaat kan worden verbeterd."

Uit de demo bleek ook dat de indringing verbetert als de spuitboom niet te veel boven het gewas hangt. Wel waarschuwt Korver dat de verdeling dan minder wordt, omdat de doppen elkaar onvoldoende overlappen. Dit is volgens Korver op te lossen door de spuitdoppen dichter op elkaar te plaatsen.

Meer informatie John van Wijlick van Mertens BV, j.vanwijlick@mertens-agro.nl of Richard Korver, r.korver@dlvplant.nl

Loonwerkers willen verder met BOS-asperge

Loonwerkersorganisatie CUMELA organiseert 19 januari in Vredepeel een bijeenkomst voor loonbedrijven om het gebruik van BOS-asperge te stimuleren. Aanleiding van deze bijeenkomst zijn de goede ervaringen die loonbedrijf Jan Bos uit Beringe heeft opgedaan met het gebruik van het beslissingsondersteunend systeem bij de bestrijding van de schimmels *Stemphyllium* en

Botrytis in asperge. De loonwerker ontving afgelopen seizoen zes keer per week een fax van Agrovision met daarop informatie over het weer, de kans op infectie en een eventueel spuitadvies met het meest optimale spuitmoment. Door op het juiste moment de geschikte middelen in te zetten, kan de bestrijding verbeteren. “We willen deze goede ervaringen graag verspreiden onder andere loonwerkers”, vertelt Maurice Steinbusch van CUMELA. “Asperge is een gewas dat relatief intensief wordt gespoten. Het meeste spuitwerk in asperge wordt niet door de telers zelf, maar door loonbedrijven uitgevoerd. Het is natuurlijk prima als we door gebruik te maken van BOS-asperge de effectiviteit kunnen verbeteren én de milieubelasting kunnen verminderen. Daarom willen we graag met Telen met toekomst een bijeenkomst organiseren voor loonbedrijven.” Tijdens de bijeenkomst zal uitleg worden gegeven over de schimmelbestrijding, de mogelijkheden van BOS-asperge en het gebruik van hechters en uitvloeiers. Voor meer informatie over de bijeenkomst Maurice Steinbusch van CUMELA, msteinbusch@cumela.nl of Jacques Rovers van Telen met toekomst, jacques.rovers@wur.nl. De ervaringen van Jan Bos kunt u lezen in Toekomstvizier nummer 3. Deze is te downloaden op <http://www.telenmettoekomst.nl/files/pdf/62309001-Toekomstvizier3.pdf>

Bloembollen

Samenwerking om emissie vanaf het bloembollenerf te voorkomen

Van Gent van der Meer Nuyens is samen met Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en elf bloembollentelers een project gestart om de oorzaken van erfemissie te achterhalen en gezamenlijk oplossingen te zoeken. Telen met toekomst faciliteert het proces en levert kennis over onder andere emissieroutes.

De partijen hebben gekozen voor een afgebakend stroomgebied, waarbij het waterschap de waterkwaliteit van het ingaande water en het uitgaande water gaat meten. Door de waterkwaliteit te monitoren, kan het effect van de maatregelen worden vastgesteld. Vanuit eerdere analyses is bekend dat de belangrijkste probleemstoffen afkomstig zijn van de middelen: Actellic, Admire en Topsin M. Actellic wordt toegepast bij ruimtebehandeling van bollen en Admire en Topsin M bij de bolontsmetting. Op deze drie middelen komt de nadruk te liggen.

In oktober zijn tijdens de eerste telersbijeenkomst diverse emissieroutes besproken en afspraken gemaakt over de aanpak in het project. Eind oktober zijn de telers bezocht door de toeleverancier, waterschap en Telen met toekomst om mogelijke emissieroutes op het bedrijf in kaart te brengen en te zoeken naar oplossingen. De erfsituatie van alle elf bedrijven bleek goed op orde te zijn, maar tijdens de inventarisatie kwamen twee mogelijke emissieroutes aan het licht die tot nu toe onbekend waren en nu nader onderzocht. De komende tijd vinden de metingen van de waterkwaliteit in het gebied plaats. Tevens gaat er gekeken worden of er daadwerkelijk emissie van de probleemstoffen plaats kan vinden via de tot nu toe onbekende emissieroutes. Meer informatie Stefanie de Kool van Telen met toekomst, stefanie.dekool@wur.nl

Boomkwekerij

Laanboomtelers tevreden over driftarme doppen

Acht laanboomkwekers hebben afgelopen jaar in samenwerking met studieclub Opheusden, mechanisatiebedrijf Damcon en Telen met toekomst de onkruidbestrijding op hun bedrijf uitgevoerd met driftarme doppen. Zij hebben begeleiding gekregen bij de keuze van de juiste dop. Daarnaast is op de bedrijven het spuitresultaat beoordeeld.

Op de meeste bedrijven is gespoten met de veturidop teejet AIXR 11004 als driftarme dop. Deze dop valt in de 50% reductieklasse tot 2 bar en in de 90% reductieklasse tot een druk van 1,5 bar. Binnen 14 meter van de sloot is het gebruik van driftarme doppen en kantdoppen uit de klasse 50% reductie verplicht om emissie te beperken. Daarnaast gelden sinds juni dit jaar voor diverse onkruidmiddelen extra driftbeperkende maatregelen zoals het gebruik van driftarme doppen uit de

driftreductieklassen 75 of 90%.

De kwekers zijn tevreden over het resultaat en gebruiken de driftarme doppen nu standaard, terwijl er vooraf in de praktijk twijfels waren over de werking. De vraag was of een grovere druppel wel een goede doding van het onkruid zou geven. Zowel de werking van bodemherbiciden als die van licht systemische herbiciden was goed. Ook werd minder drift door de telers als veilig voor het gewas ervaren, omdat er minder kans is dat spuitdruppels van herbiciden opwaaien en het gewas raken. Er zijn wel enkele aandachtspunten. Zo zijn venturidoppen onder meer gevoeliger voor verstoppingen.

De ervaringen staan uitgebreid in het vakblad De Boomkwekerij nr 48 (2009). Het artikel is te vinden op de site van Telen met toekomst

http://www.telenmettoekomst.nl/files/pdf/art%20dB%20spuitdoppen_S45C-209120215450.pdf
Meer informatie; Arie Schipper, a.schipper@dlvplant.nl

Fruitteelt

Rekenmodellen vormen goede ondersteuning voor fruitteler

Telen met toekomst heeft economische rekenmodellen ontwikkeld waarmee fruittelers de financiële consequenties van duurzame maatregelen kunnen doorrekenen. PPO Fruit en DLV Plant hebben de computerrekenmodellen gebouwd rond drie best practices namelijk spuitapparatuur, inzet van kalkmelk en schadedrempels voor de beheersing van fruitmot. De modellen zijn begin november actief gebruikt door fruittelers tijdens een workshop 'Economische rekenmodellen voor de toepassing van gewasbescherming'. Deze avond was georganiseerd om samen met fruittelers te kijken naar de financiële consequenties van investeringen in spuitapparatuur. Na een korte uitleg over het computermodel, konden fruittelers zelf aan de slag op de laptops die klaar stonden. Zij kregen begeleiding van adviseur Adrie Steef van DLV Plant en economisch onderzoeker Peter Roelofs van PPO Fruit.

De telers brachten zelf hun bedrijfskosten rond de gewasbescherming in, waarna het model inzicht gaf in de kostenbesparing voor diverse nieuwe spuiten. Daarbij ontstonden levendige discussies en werd het systeem goed beproefd. Naar aanleiding van de bijeenkomst worden enkele onderdelen aangepast om het voor een bredere groep nog makkelijker te maken met de rekenbladen te werken. Na afloop konden de telers het model met de eigen bedrijfsspecifieke berekening via een USB memory stick mee naar huis nemen.

De modellen zorgen ervoor dat het maken van strategische keuzes een stuk beter onderbouwd is, maar ook geven zij meer inzicht in wat er speelt bij veranderingen in aanpak van gewasbescherming. Het is de bedoeling om deze bijeenkomsten in breder verband te herhalen. Deze avonden zal Telen met toekomst in samenwerking met de NFO op diverse plaatsen in het land organiseren. Uitgangspunt is uiteindelijk om voor fruittelers en het milieu samen winst te boeken. Geïnteresseerde telersgroepen, studieclubs, NFO kringen of afdelingen kunnen daarvoor contact op nemen met Marc Ravesloot, telefoon 0488-473731 of marc.ravesloot@wur.nl

Preventieve maatregelen tegen schurft

Dinsdag 1 december hebben het Bedrijfsnetwerk Biologische Fruitteelt en Telen met toekomst een bijeenkomst georganiseerd over preventieve maatregelen tegen appelschurft op het bedrijf van de fruittelers Cees en Peter Baars in Eck en Wiel. De schurftdruk was afgelopen seizoen zowel op gangbare bedrijven als biologische bedrijven redelijk hoog. Zelfs met een intensief spuitschema blijkt de aantasting moeilijk onder controle te krijgen. Door in het najaar en de winter de bladvertering te stimuleren kan de schurftdruk in het voorjaar worden verminderd. Tijdens de bijeenkomst presenteerden Bart Heijne van PPO-Randwijk en Pieter Jans Jansonius van het Louis Bolk Instituut hun laatste onderzoeksresultaten. Daarna volgde een demonstratie van verschillende machines zoals strokenpoetsers en bladversnipperaars. Door het blad mechanisch te versnipperen, verteert het sneller en neemt de infectiedruk af.

Meer informatie bij Pieter Aalbers, p.aalbers@dlvplant.nl of kijk het filmpje <http://www.youtube.com/watch?v=oSwNfUrMUZ8>

Glastuinbouw

Waterschap en telers kijken naar mogelijkheden om spuiwater te beperken

Waterschap Brabantse Delta wil samen met twaalf telers in Steenbergen en Telen met toekomst

de kwaliteit van het oppervlaktewater verbeteren door de hoeveelheid spuiwater te beperken. Het spuien van drainwater wordt in de glastuinbouw gezien als de belangrijkste emissieroute. Met het spuiwater kunnen restanten van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen meekomen naar het oppervlaktewater. Lekken in het watergeefstelsel, storingen in substraatinstallaties en ontsmettingsinstallaties en de teeltwisseling worden gezien als belangrijke oorzaken van spuiwater. De partijen ontwikkelen daarom een protocol met diverse praktische oplossingen voor telers om deze emissie te voorkomen of te beperken. Om meer inzicht te krijgen in de situatie, zijn eerst alle bedrijven in het glastuinbouwgebied doorgelicht. De knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen die hieruit naar boven kwamen, zijn voorgelegd aan adviseurs. Hiervoor is er onlangs een discussiebijeenkomst gehouden met teeltadviseurs, adviseurs die bouwbegeleiding geven en specialisten van installatiebedrijven. De volgende stap bestaat uit het ontwikkelen van een leaflet met praktische tips voor telers hoe ze moeten handelen om (het effect van) storingen te beperken en welke maatregelen ze kunnen nemen om zo min mogelijk te hoeven lozen. Deze leaflet en de tips die erop staan kunnen door adviseurs, waterschappen en andere geïnteresseerden onder de aandacht van telers worden gebracht. De informatie wordt ook in andere regio's verspreid.

Meer informatie Jaap Bij de Vaate van Telen met toekomst, j.bijdevaate@dlvplant.nl

Colofon:

Telen met toekomst werkt samen met andere partijen aan duurzame gewasbescherming en duurzame bemesting voor akkerbouw, vollegrondsgroenteteelt, bloembollen, fruitteelt, boomkwekerij en glastuinbouw. Belangrijkste partners van Telen met toekomst zijn de landelijke, sectorale en regionale landbouworganisaties (LTO, NBvB, KAVB, NFO), Unie van waterschappen, Vewin, Agrodīs, Nefyto, Cumela en Plantum. Het project loopt van 2008 tot en met 2010 en wordt gefinancierd door het ministerie van LNV. De uitvoering wordt gedaan door PPO en DLV Plant.

Via deze nieuwsbrief wordt u op de hoogte gehouden van actuele ontwikkelingen. U kunt zich voor deze nieuwsbrief aanmelden via www.telenmettoekomst.nl of stuur een mail naar info@telenmettoekomst.nl

Klik [hier](#) als u deze nieuwsbrief niet meer wenst te ontvangen